

Geelbladige heesters

Er zijn voldoende geelbladige heesters om een boek over te kunnen schrijven

Te vaak wordt door ontwerpers in twee smaken gedacht: groen en kleur. De kleuren om het beoogde effect te krijgen, en groen als min of meer neutrale achtergrond. Gelukkig wordt er ook in nuances van groen gedacht, maar als het wat spannender moet worden, zijn er natuurlijk meer bladkleuren. Meest voor de hand liggend is bontbladig, maar ook roodbladige en geelbladige heesters kunnen zeer effectief zijn. Een aantal mogelijke kandidaten wordt voorgesteld.

Auteur: Ronald Houtman

Allereerst een disclaimer: deze opsomming is niet uitputtend. Er zijn voldoende geelbladige heesters om een boek over te kunnen schrijven, dus in dit artikel wordt slechts een klein aantal genoemd. Er zijn natuurlijk ook geelbladige bomen. Denk aan *Acer cappadocicum* 'Aureum', *Catalpa bignonioides* 'Aurea' of *Quercus rubra* 'Aurea'. Ook deze worden niet in dit artikel behandeld, ook al kunnen sommige van de genoemde planten uiteindelijk uitgroeien tot kleine bomen.

What's in a name?

Veel bontbladige planten hebben van oudsher de cultivarnaam 'Variegata' gekregen. Bij geelbladige planten is dit niet anders. Veel, voornamelijk oudere, cultivars heten simpelweg 'Aurea'. Pas de laatste zestig jaar worden er

creatievere cultivarnamen verzonnen. Al is het maar omdat Latijnse cultivarnamen sinds 1959 niet meer geaccepteerd worden. Maar ook dan is er soms weinig creativiteit en bevatten veel namen woorden als 'Gold' of 'Golden', en 'Yellow'. Misschien niet erg origineel, maar het zegt wel iets over de desbetreffende planten en dat is toch ook wel makkelijk. Ook makkelijk is het om in dit artikel gewoon het alfabet te volgen. Laten we het praktisch houden.

Acer

Bij *Acer* denken we vrijwel meteen aan *Acer palmatum*. Logisch, het zijn de meest elegante heesters binnen dit geslacht. De meest bekende zijn de groen- en roodbladige cultivars, al dan niet opgaand groeiend of bolvormig met diep ingesneden bladeren. Maar er is ook een

Sambucus racemosa 'SMNSRD4' (LEMONY LACE)

aantal geelbladige cultivars. Meest voor de hand liggend is 'Aureum'. Dit is een vrij fors vaasvormig opgaand groeiende struik. De bladeren van deze oude geelbladige cultivar zijn relatief klein en vijflobbig. Ze zijn botergeel bij uitlopen en kleuren later in het seizoen meer groengeel. Het is niet de meest spannende geelbladige Japanse esdoorn en er zijn meer aanbevelenswaardige cultivars. Twee Japanse cultivars zijn 'Kashima' en 'Katsura'. 'Kashima' is een dichtvertakte struik met een ronde kroon tot ruim 3 meter hoog. Net als bij 'Aureum' zijn de bladeren vijflobbig en relatief klein. Ook kleuren ze 's zomers meer geelgroen. Veel bekender en ook aanbevelenswaardiger is 'Katsura'. Ondanks de vrij sterke groei en uiteindelijke hoogte van meer dan 8 meter is het toch een compact uitziende, dicht vertakte struik. 'Katsura' kan uitgroeien tot een kleine boom. De vijflobbige bladeren zijn oranje bij uitlopen en kleuren vervolgens goudgeel tot groenig geel. In de herfst kleuren ze weer oranje.

Ook de bladeren van 'Orange Dream' lopen oranje uit, maar ze kleuren al snel geel tot groengeel. In de herfst kleuren de bladeren goudgeel. De bladeren van deze opgaand groeiende struik tot circa 8 meter zijn gewoonlijk zevenlobbig. 'Sonkoot9' (ORANGE LACE) ontstond als zaailing van 'Orange Dream'. De groeiwijze en bladkleuren zijn min of meer gelijk daaraan, maar de plant heeft duidelijk dieper ingesneden bladranden, wat hem een sierlijker uiterlijk geeft.

Berberis

De meeste berberissen zijn bekend van groot-

Caryopteris elandonensis 'Lisaura' (HINT OF GOLD)

Veel bontbladige planten hebben van oudsher de cultivarnaam 'Variegata' gekregen

schalige toepassing in de openbare ruimte. Dat gold ook voor *Berberis thunbergii*, waarvan de cultivars 'Atropurpurea', 'Atropurpurea Nana' en 'Green Carpet' bijna tot vervelends toe werden, en worden, toegepast. Er zijn natuurlijk oude geelbladige cultivars, zoals 'Aurea', waarvan het gele blad zeer gevoelig is voor zonverbranding. In 1995 werd de Amerikaanse 'Bogozam' (BONANZA GOLD) op de markt gebracht als een verbetering van 'Aurea'. En hoewel de plantvorm regelmatig is en het blad duidelijk minder gevoelig bleek voor zonnebrand, kwam de echte golf van nieuwe cultivars pas na 2000. Er werd volop veredeld om *Berberis thunbergii*-cultivars als visueel aantrekkelijke (pot)planten op de markt te brengen. Maar de planten zijn uiteraard ook geschikt voor toepassing in tuinen. Er werden allerlei groeivormen ontwikkeld, met een grote variatie in bladkleuren: witbont met roze groeischeuten, oranje, (steen)rood, al dan niet met groengele randjes aan de bladeren, donker purperbruin et cetera. Uiteraard ontbreken ook de geelbladige cultivars niet.

De volgende lijst is niet compleet, maar geeft een aardig beeld van de variatie, in geelbladige *Berberis thunbergii*.

Allereerst de opgaand groeiende cultivars: 'Golden Rocket' (eerst zuilvormig, later breder, uiteindelijk tot circa 2 meter hoog, blad goud-

geel, 's zomers iets groener); 'Golden Torch' (eerst zuilvormig, later breder, uiteindelijk circa 2 meter hoog, blad heldergeel, 's zomers iets geelgroen); 'Maria' (eerst zuilvormig, later breder, uiteindelijk tot circa 1 meter hoog, blad goudgeel, 's zomers iets groener); 'Neon Gold' (breed en iets onregelmatig opgaand groeiend, jong blad oranje, later licht groengeel) en 'Orange Torch' (breed en iets onregelmatig opgaand groeiend, jong blad intens oranje, later groenig goudgeel).

Vervolgens zijn er, min of meer, bolvormig groeiende cultivars: 'Anna' (zeer compact, jong loof oranje, volwassen loof goudgeel tot groengeel); 'Golden Ghost' (bolvormig tot circa 75 centimeter, bladeren goudgeel, in het voorjaar met iets oranje tinten, 's zomers groengeel); 'Josaber1' (YELLOW BIRD) (breed spreidend opgaand, iets onregelmatig bolvormig, blad heldergeel, 's zomers geelgroen); 'Summer Sunset' (compact, tot circa 50 centimeter, bladeren goudgeel) en 'Tiny Gold' (zeer compact, jong loof goudgeel, volwassen loof botergeel).

En ten slotte de meer spreidend groeiende: 'Golden Carpet' en 'Golden Dream' (breed spreidend en iets opgaand, jong blad geel, later geelgroen, bij 'Golden Dream' intenser van kleur); 'Hoho 2' (GOLDEN HORIZON) (breed spreidend, blad heldergeel, groengeel in de zomer).

Houd er rekening mee dat alle geelbladige *Berberis thunbergii* tijdens zonnige, droge en warme perioden bladverbranding kan krijgen.

Caryopteris

Misschien niet het meest voor de hand liggende geslacht om geelbladige planten te zoeken, maar van *Caryopteris clandonensis* zijn twee geelbladige cultivars in de handel en van *Caryopteris incana* één. De oudste is *Caryopteris clandonensis* 'Worcester Gold'. Doordat de bladkleur wat varieert tussen groenig geel en geelgroen is het de minst fraaie van de drie. De plant is overtroffen door zowel *Caryopteris clandonensis* 'Lisaura' (HINT OF GOLD) als *Caryopteris incana* 'Jason' (SUNSHINE BLUE). Bij beide cultivars zijn de bladkleuren veel stabiele-

Weigela 'Looymansii Aurea'

De cultivar 'Lich', beter bekend onder de handelsnaam SUNDANCE, is natuurlijk overbekend

ler en egaler. Het uitlopende blad van 'Lisaura' is goudgeel, waarna het 's zomers helder groengeel kleurt. Ook groeit 'Lisaura' bossiger en krachtiger dan 'Worcester Gold'. Bij 'Jason' loopt het blad diepgeel uit en kleurt het iets groener in de zomer. Ook is het blad van 'Jason' duidelijk smaller dan dat van de andere twee cultivars van *Caryopteris clandonensis*.

De blauwe bloemen, die in de nazomer en vroege herfst verschijnen, contrasteren sterk met het gele blad. Dit is erg smaakgebonden. Hoewel het op z'n minst opvallend is.

Choisya

De cultivar 'Lich', beter bekend onder de handelsnaam SUNDANCE, is natuurlijk overbekend. Goede wijn behoeft geen krans en deze uitstekende cultivar is eigenlijk zo'n beetje de benchmark voor *Choisya* geworden. De handvormig gedeelde bladeren hebben vrij brede deelblaadjes die bij uitlopen diepgeel zijn en later meer groengeel worden. In de volle zon kunnen de bladeren verbranden, maar op gunstige plaatsen, als er voldoende vocht in de grond zit, verbranden ze niet, maar worden ze bleker van kleur. De geurende witte bloemen zijn een aardige toegevoegde waarde. Een op 'Lich' lijkende cultivar, maar met iets smallere deelblaadjes, is 'Golden Gift'. Omdat de cultivars met smallere deelblaadjes populair zijn, zijn hier ook geelbladige variaties uit ontwikkeld. 'Aztec Gold' lijkt – hoe kan het ook anders? – op 'Aztec Pearl'. Het is een vrij losse, breed opgaand groeiende plant met heldergele bladeren die later geelgroen kleuren. Net zoals 'Aztec Pearl' is ook 'Aztec Gold' een rijk bloeiende cultivar.

Nieuwer is 'Limo' (GOLDFINGERS), die iets smallere deelblaadjes heeft dan 'Lich' en wat bredere dan 'Aztec Gold'. Vooral 's zomers is het blad meer geelgroen van kleur. Ook is de plant minder bloeirijk dan de andere twee cultivars.

Cornus

Hoewel er in andere soorten ook enkele geelbladige cultivars zijn, vinden we de bekendste terug bij de soorten *Cornus alba* en *Cornus sericea*. De meest bekende geelbladige *Cornus*

is *Cornus alba* 'Aurea'. Deze heester groeit hetzelfde als de andere bekende cultivars zoals 'Gouchaultii' en 'Sibirica'. En net als deze twee, heeft ook 'Aurea' een dubbele sierwaarde: in het voorjaar en de zomer zijn de bladeren goudgeel tot groengeel, terwijl in de winter de bruinrode twijgen opvallen. Uiteraard zijn deze niet zo intens van kleur als bij 'Sibirica', maar zeker wel de moeite waard.

Bij *Cornus sericea* is de cultivar 'Sunshine' de aan te bevelen plant. Oppervlakkig lijkt deze op *Cornus alba* 'Aurea', maar de twijgen zijn groener en de bladeren lichter geel. Door deze lichtere bladkleur geeft 'Sunshine' een wat frisser beeld. Beide cultivars zijn enigszins gevoelig voor bladverbranding en moeten in voldoende vochtige grond worden toegepast, bij voorkeur in de halfschaduw.

Fuchsia magellanica 'Aurea'

Ook bij *Fuchsia* heet de meest bekende gewoon 'Aurea'. Deze winterharde cultivar heeft alle kenmerken van de groenbladige soort, maar groeit langzamer en daardoor compacter. Dit maakt de plant geschikt als borderplant of als randbepanting langs gazons en keermuur-tjes. De bladeren zijn diepgeel tot groengeel en contrasteren sterk met de rood en violette bloemen. Dit spreekt niet iedereen aan. Behalve in strenge winters is ook deze cultivar van *Fuchsia magellanica* gewoon winterhard in Nederland en België.

Lonicera nitida

Van deze veelzijdige en zeer bruikbare soort zijn er enkele geelbladige cultivars die zeer de moeite waard zijn. 'Baggesen's Gold' is een iets onregelmatig groeiende, breed opgaande heester met wat ronder blad dan gebruikelijk bij *Lonicera nitida*. De bladeren zijn goudgeel bij uitlopen en kleuren 's zomers iets meer groengeel. Deze, wat vergeten, cultivar is geschikt voor toepassing als haagje, in kleine groepen of als solitair.

Daarnaast zijn er enkele cultivars met de meer gebruikelijke groeiwijze van *Lonicera nitida*.

Cornus sericea 'Sunshine'

Berberis thunbergii 'Golden Rocket'

Vergeet de oude 'Aurea', als deze al wordt gekweekt. Deze cultivar is gevoelig voor meeldauw en bladverbranding. Twee duidelijke verbeteringen van 'Aurea' zijn 'Briloni' (EDMÉE GOLD) en 'Golden Glow'. Bij 'Briloni' zijn de jonge scheuten goudgeel en kleurt het oudere blad geelgroen. De meest 'gele' cultivar is 'Golden Glow', die met licht groengeel blad uitloopt, dat vervolgens goudgeel wordt. De bladeren kunnen verbranden in warme en zonnige zomers, maar eerder zullen ze witgeel worden en nauwelijks verbranden. 'Golden Glow' is, samen met 'Baggesen's Gold', de beste geelbladige *Lonicera nitida*.

Philadelphus

Ook bij de boerenjasmijn zijn er twee geelbladige cultivars, waarvan er een oud is: *Philadelphus coronarius* 'Aureus'. Helaas is het blad van deze cultivar 's zomers gevoelig voor zonnebrand. En door het vrij vroeg uitlopen in het voorjaar is het blad ook gevoelig voor nachtvorst. De meningen zijn verdeeld over de schoonheid van de witte bloemen tegen de achtergrond van het gele blad. Maar als de plant niet bloeit, kan deze zeer bruikbaar zijn om een donkere plek in de tuin wat 'uit te lichten'. Of gewoon als contraststruik.

Dat geldt uiteraard ook voor de andere geelbladige cultivar: *Philadelphus* 'Yellow Cab'. Deze groeit compacter dan 'Aureus' en is iets minder gevoelig voor bladverbranding. De bloemen hebben een purperen hartje, wat enerzijds con-

Lonicera nitida 'Golden Glow'

Philadelphus 'Yellow Cab'

Het is een prachtige plant voor een prominente plaats achter in een border of als solitair in het gazon of voor een lage heesterbeplanting

trastverhogend werkt, maar de plant anderzijds nog smaakgevoeliger maakt.

Ptelea trifoliata 'Aurea'

Een geelbladige heester die vaak aan de aandacht ontsnapt, is *Ptelea trifoliata 'Aurea'*. Deze forse, vrij losse struik kan uiteindelijk uitgroeien tot een circa 5 meter hoge, kleine boom met een ronde kroon. De drietallige bladeren zijn heldergeel bij uitlopen en kleuren later in de zomer meer groengeel. De groengele bloemen, die in

grote losse tuilen verschijnen, zijn niet erg opvallend. Maar de bijen weten de bloemen wel zeer goed te vinden en een bloeiende plant wordt druk bevlogen. De vruchten lijken op de vliesvormige vruchten van een *Ulmus*. Logisch, *Ptelea* is de oude Griekse naam voor iep.

Het is een prachtige plant voor een prominente plaats achter in een border of als solitair in het gazon of voor een lage heesterbeplanting.

Rhus typhina

Prachtige solitair, met een wat meer architectonische uitstraling. Wellicht zijn het wat minder bekende geelbladige heesters, maar daarom zijn ze niet minder fraai. In 2004 kwamen twee geelbladige cultivars van *Rhus typhina* min of meer gelijktijdig op de markt. De jonge scheuten van de Engelse cultivar 'Sinrus' (RADIANCE) zijn geeloranje, waarna ze geel tot groengeel

kleuren in de zomer. De Amerikaanse cultivar 'Baitiger' (TIGER EYES) heeft geler jong blad, maar het volwassen blad heeft min of meer dezelfde gele tot groengele kleur. Bij beide cultivars kleuren de bladeren in de herfst intens donkergeel voordat ze afvallen en de zacht behaarde twijgen overblijven.

Sambucus

De bekendste soort, algemeen in Nederland in de natuur voorkomend, is *Sambucus nigra*. Af en toe verschijnen geelbladige vormen van deze soort op de markt, om vervolgens weer net zo snel te verdwijnen. Zo werden in het verleden geelbladige cultivars van *Sambucus nigra* onder de namen 'El Dorado', 'Goldrush' en 'Jetstream' geïntroduceerd. Deze worden inmiddels niet meer gekweekt. Wel in cultuur is *Sambucus nigra* 'Jdeboer001' (GOLDEN TOWER). Hoewel de merknaam een zuilvormige plant suggereert, groeit 'Jdeboer001' weliswaar opgaand, maar niet zuilvormig. De deelblaadjes zijn dieper getand, waardoor de plantstructuur duidelijk fijner is dan die bij de soort *Sambucus nigra*. Bij uitlopen is het blad heldergeel, 's zomers kleurt het meer groengeel tot geelgroen.

Opvallend genoeg zijn er meer geelbladige cultivars van de trosvlier, *Sambucus racemosa*. De oude en nog steeds veel gekweekte 'Plumosa Aurea' is hiervan de bekendste. Helaas zijn de heldergele bladeren behoorlijk gevoelig voor zonnebrand. Een veel betere keus is 'Sutherland Gold', die veel minder gevoelig is voor zonnebrand. Deze cultivar heeft minder diep ingesneden blad, maar dezelfde sierwaarde als 'Plumosa Aurea'.

Twee nieuwere en ook aanbevelenswaardige cultivars zijn *Sambucus racemosa* 'SMNSRD4'

(LEMONY LACE) en 'Walfinb' (WELSH GOLD). Bij beide cultivars loopt het blad purperbruin uit, hoewel het bij 'SMNSRD4' iets meer roodachtig is. En bij beide cultivars zijn de deelblaadjes sierlijk diep ingesneden. Maar 's zomers is het blad van 'SMNSRD4' duidelijk geler van kleur, waar 'Walfinb' meer geelgroen is. 'SMNSRD4' is dus de meer kleurrijke cultivar van de twee. Zowel 'SMNSRD4' als 'Walfinb' hebben niet of nauwelijks last van zonnebrand.

Weigela

Als laatste heester met geelbladige cultivars mag *Weigela* natuurlijk niet ontbreken. Een oude en nog steeds gewaardeerde cultivar is 'Looymansii Aurea'. Zoals bij zoveel geelbladige planten lopen de bladeren diepgeel uit, om 's zomers meer groengeel te kleuren. De bloemen van 'Looymansii Aurea' zijn lichtpaars. Ze contrasteren niet erg met het blad, wat de plant een wat rustigere uitstraling geeft dan die van andere cultivars. Een van die wat meer opzichtige cultivars is de Franse 'Olympiade' (BRIANT RUBIDOR). De rode bloemen vallen zeer sterk op tegen de gele achtergrond die door het blad wordt gevormd. Het is een plant die weer smaakgevoelig is.

Dat geldt ook voor de Amerikaanse 'Newzakó' (JEAN'S GOLD). Ook hier zijn de bloemen rood en steken ze dus zeer sterk af tegen het gele blad.

Helaas zijn de bladeren van alle geelbladige *Weigela*-cultivars gevoelig voor zonnebrand. Maar als de planten op een licht beschaduwde plaats geplant zijn of een deel van de dag in de schaduw staan, kunnen ze probleemloos hun gele bladeren tonen.

Niet genoemd

Zoals al geschreven is deze opsomming niet compleet, zo ontbreken bekende geelbladige cultivars van onder andere *Physocarpus* en *Spiraea japonica*. En kan de opsomming nog veel langer worden. Feit is dat geelbladige heesters een belangrijke groep vormen, onmisbaar in beplantingen en tuinontwerpen. Dat geldt trouwens ook voor grijsbladige en roodbladige heesters en bonte planten.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!